JOSEP-MARIA TERRICABRAS

Un llibre i un país

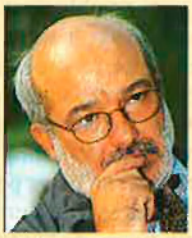

Ara està de moda ser individualista. Es parla dels individus i dels ciutadans com si aquests poguessin viure tots sols i com si la comunitat, la societat o l'estat fossin només una molèstia i una càrrega. Sembla mentida que alguns autoanomenats progressistes hagin progressat tan poc des del romanticisme bucòlic de Rousseau. Ens ho podem mirar per allà on vulguem, però el cert és que, si bé hi ha moltes maneres de créixer com a ciutadà a l'interior de la comunitat, no hi ha cap manera, en canvi, de créixer tot sol. L'individualisme que avui es promou –dissimulat sota les màscares del liberalisme, la competitivitat o la tolerància–, només té certes possibilitats d'èxit perquè és una recepta que uns quants s'acaben aplicant a si mateixos en contra de la majoria. En aquest sentit, es pot ben dir que l'individualisme és una actitud parasitària que pot tenir un cert èxit justament perquè la majoria dels ciutadans ni el practiquen ni el tenen en compte. I és que un individu només ho és gràcies a la comunitat que l'individualitza i el personalitza.

Pròpiament parlant, doncs, sense comunitat no hi ha individus. I això no vol dir de cap manera que tota comunitat doni pas a individus (l'exemple de les comunitats sectàries és prou eloqüent), però sí que vol dir que la comunitat és la que acaba fent possible o impossible l'existència d'individus, ja que en ella es creen les condicions necessàries perquè els individus siguin les persones que són o que volen ser.

La comunitat, doncs, és el marc de referència de cadascú. I, en el nostre cas, ho són comunitats d'estil democràtic. Això, és clar, comporta una ètica de complicitat, de conciutadania, perquè si la vida de l'individu es conforma en una comunitat, la responsabilitat de l'individu no pot ser tampoc un afer estrictament privat. Malauradament es confon massa sovint allò que és personal amb allò que és privat. Evidentment, l'ètica ha de ser sempre personal, és a dir, personalment assumida, però no pot ser, en cap cas, privada perquè, si ho fos, només seria comprensible per a l'individu que la defensés.

Per això no n'hi ha prou de ser ciutadà-client. El primer pas moral que s'ha de fer és el d'optar a favor d'una comunitat democràtica. I el segon pas és el que ens obliga a participar en la vida democràtica de les nostres comunitats. Una manera ben concreta de fer-ho és associant-se amb altres que –a l'interior de la mateixa comunitat o a l'interior de comunitats semblants– han fet una opció democràtica semblant.

En aquest sentit, *Terra i Llibertat. 100 entitats dels Països Catalans*, que acaba de publicar Edicions 62, és un llibre absolutament inusual. D'una banda, fa una cosa molt senzilla: recull cent experiències d'entitats molt diverses, algunes de dedicades a la cultura, la llengua, el medi o la política; en canvi, també n'hi ha de més centrades en les tradicions, el lleure, la gastronomia, la música o, simplement, el debat, la discussió i la reflexió. Ara, aquest llibre tan senzill no és gens ingenu. Perquè, d'una altra banda, les cent experiències recollides provenen de cent entitats escampades per totes les comarques dels Països Catalans, sense cap excepció.

"'Terra i Llibertat' ens ensenya una part molt petita del que es fa als Països Catalans, però en tenim ben bé prou per saber que si comencem a explicar-nos, tenim molt de futur."

Així, a través de la descripció del que passa, els autors fan un llibre polític de primer ordre, sense discursos savis, ni arengues carregoses, ni notes a peu de pàgina. El llibre simplement desplega, amb tota normalitat, una part ben petita de l'enorme riquesa associativa dels ciutadans dels Països Catalans. És aquesta normalitat allò que dóna també modernitat al llibre, perquè abandona el to de la queixa i de la reivindicació per passar a explicar, d'una manera fresca i joiosa, que els Països Catalans existeixen de fet, que hi ha moltíssims homes i dones amb una extraordinària vitalitat i amb una gran capacitat transformadora.

Mentre alguns llibres s'han quedat a la prehistòria de la vida, posant-ho tot en qüestió, dubtant de tot, aquest llibre ens mostra el batec de tot un país. De fet, només ens ensenya una part molt petita del que s'hi fa, però en tenim ben bé prou per saber que s'han acabat definitivament els temps de les catacumbes, que si comencem a explicar-nos, tenim molt de futur. Perquè les coses que podem explicar són magnífiques. I si, a algú, no li agraden, és que no té bon gust.

Filòsof